

Beskrivning av problemsituation - Handledning

Vad? Beskriv en specifik problemsituation. Utgå från en enskild händelse som nyligen inträffat. Ge en kort beskrivning av problemsituationen. Försök att beskriva vad som hänt utan att värdera. Om det finns flera situationer som är problematiska kan du sammanställa dessa till en lista och sedan välja ut en situation att börja med. Det är alltid lättare att arbeta med en situation i taget.

Typ av aktivitet/situation? Vad är karaktäristiskt för aktiviteten/situationen?

Beskriv så tydligt som möjligt vad tanken var att barnet skulle göra? Vilken aktivitet var aktuell? Ex. komma in från utelek, sitta still och lyssna på en saga under XX minuter, följa talade instruktionerna, fråga om/hämta hjälp vid problem, samarbeta/leka tillsammans med andra osv. Att specificera uppgiften kan ge ledtrådar om moment och områden som är svåra för barnet/barnen.

När? När skedde problemsituationen? Det kan vara värdefullt att titta på en planering över veckan och fundera över när problemen uppstår. Finns det några återkommande mönster?

Kryssrutorna hjälper till att ringa in problemet och kan vara ledtrådar till moment som är svåra och kan behöva justeras eller åtgärdas.

Dialog och samarbete?

Tänk på att problemlösning och diskussion inte behöver ske i direkt anslutning till situationen. Samtal med problemlösningssfokus tillsammans med barnet kan ske vid ett senare tillfälle som inte är färgat av affekt och stress. Vad säger barnet och vårdnadshavare om problemsituationen? Visa nyfikenhet över barnets och vårdnadshavarens bild av situationen, visa att du vill förstå varför barnet reagerar som den gör. Tycker hen också att det är ett problem?

Krav? Vilka förväntningar finns på barnet/barnen i just den här situationen?

Är förväntningarna möjliga att uppnå?

Här ska du titta närmre på de krav som är aktuella vid aktiviteten/situationen. Försök att bryta ned vad som krävs för att lyckas. Vid många situationer är kraven rimliga för de flesta men inte för alla. För högt eller lågt ställda krav kan leda till stress och oro, vilket i sin tur kan leda till att barnet agerar för att få kontroll över situationen. Fundera över vad barnet behöver för att klara aktiviteten/situationen. Hur ser instruktioner, regler, rutiner och strukturer ut? Har du utgått från en rimlig kravnivå när du planerat aktiviteten/situationen? Vad kan jag som pedagog kan förändra hos mig själv och i lärmiljön för att bättre möta upp barnet. Vad är det för krav på barnen innan aktiviteten börjar? Fundera över de situationer som fungerar bra för barnet, hur ser de ut och hur är kravnivån?

Organisation? Vilka förutsättningar finns för att hantera och förhindra problemsituationer som denna? Vad kan utvecklas?

Hur ser det ut organisatoriskt runt problemsituationen? Det kan vara fruktsamt att fundera över om någon organisatorisk förändring skulle kunna underlätta vid den aktuella situationen. Fundera över om det finns något annat sätt att nyttja tillgänglig personal eller lokaler. Kan man se över planeringstid, dagsupplägg, mötesinnehåll osv och på så sätt underlätta situationen

Vet barnet? Det är viktigt att barnet vet vad hen ska göra men också hur aktiviteten ska utföras. Vi tror ofta att informationen & instruktionen gått fram men en problemsituation bottnar ofta i att barnet inte förstått alla steg. Om du inte kryssar i ja i samtliga rutor är det värt att fundera över vad som krävs för att barnet ska kunna tillgodogöra sig den information/ strategi som behövs för att genomföra aktiviteten

Önskat läge -Handledning

Problemsituation - Nuläge

Sammanfattning/slutsats från beskrivningen av problemsituationen. Titta på formuläret "Beskrivning av problemsituation" och gör en kärnfull sammanfattning, försök att innefatta flera av formulärets delar. Hur är det just nu?
 Hur upplever barnet/barnen problemsituationen? Vad visar barnet/barnen? Vad säger vårdnadshavare?
 Sammanfatta barnets bild av eller din hypotes om problemsituationen. Fundera över vad barnet och vårdnadshavare berättar för dig. Finns där ledtrådar om varför situationen uppstår?

Önskat läge

Vad är ditt önskade läge? Vad är barnets/barnens önskade läge eller gör ett antagande om barnets önskade läge? Vad är ert gemensamma mål?

Kan du och barnet hitta ett gemensamt önskat läge? Hur beskriver barnet sitt önskade läge? Hur ser ditt önskade läge ut? Ni behöver inte vara överrens om allt, men det är viktigt att barnet är delaktig och involverad i det som ska utvecklas eller förändras. Vad kan ni enas om?

När? När hoppas ni att det önskade läget är nått? När är det rimligt att stämma av?

Fundera över en rimlig tidsram. En tydlig tidsram är ett stöd för alla inblandade att följas åt i de planerade insatserna.

Anpassningar och åtgärder? Vad kan göras för att nå det önskade läget? Vad kan du som pedagog göra? Vad kan arbetslaget göra? Vad kan förskolechefen göra? Vem gör vad? Hur kan lärmiljön utvecklas? Förmågor utvecklas/kompenseras?

Det finns säkert anpassningar och åtgärder som du känner till sen tidigare eller anpassningar/åtgärder som ni kommit på vid ifyllandet av formulären. Fundera över vad som behövs för att barnet ska lyckas? Vilka stödinsatser vill ni börja med? Vad kan du som pedagog göra? Vad kan arbetslaget göra? Vad kan förskolechef göra?

Om ni skulle vilja ha inspiration eller läsa om fler anpassningar/åtgärder kan ni titta i Levla Lärmiljöns anpassnings- och åtgärdsbank på umea.se/levla. När stödinsatserna är formulerade är det viktigt att komma ihåg att bestämma vem som gör vad och när det ska ske.

Anpassningar och åtgärder -Handledning

När du/ni arbetade med Beskrivning av problemsituation och Önskat läge kom ni kanske att tänka på olika anpassningar och åtgärder som skulle kunna provas. Om ni behöver stöd att komma på fler eller vill inspireras vidare finns anpassnings- och åtgärdsbeskrivningar på umea.se/levla. Beskrivningarna är kategoriserade och nedan följer den kategorisering av anpassningar och åtgärder vi använt oss av. Det kan vara värdefullt att fundera inom vilken kategori vi kan placera de anpassningar och åtgärder som vi planerar.

I vilka situationer fungerar det bättre för barnet/barngruppen? Finns det något i dessa situationer som hjälper barnet att lyckas? Kan vi hitta framgångsfaktorer i någon av nedanstående kategorier?

Finns det arbetssätt och bemötande som gör att problemen minskar? Finns det arbetssätt och bemötande som gör att problemen ökar?

Förhållningssätt

Genom förhållningssättet förebygga problem, starta dialog och nå samarbeten med barnet/barnen

Strukturstöd

Hjälpa barnen att svara på vad de ska göra

Strategistöd

Hjälpa barnen att svara på hur de ska göra

Kommunikationsstöd

Hjälpa barn att kommunicera och tillsammans med dem hitta lösningar

Organisation - organisering

Genom organisering och planering skapa goda förutsättningar för en bra lärmiljö.

Avstämning - Handledning

Anpassningar och åtgärder

Har du/ni lyckats genomföra dina planerade Anpassningar/åtgärder?

Om ni inte lyckats genomföra de planerade stödinsatserna är det bra att reflektera eller diskutera vad detta beror på. Beror det på anpassningen/åtgärden i sig eller beror det på något annat? Finns det något som ni ska ta tag i innan ni provar en ny Anpassning/åtgärd?

Har du/ni genomfört ytterligare Anpassningar/åtgärder utöver de planerade?

Det kan vara så att ni under arbetets gång kommit på/utvecklat Anpassningar/åtgärder som ni ej från början tänkt men som blivit mycket positiva och verkningsfulla för barn, grupp och personal.

Vet barnet?

Här finns samma frågor som vid problemformuleringen. Har det nu efter att ni provat olika stödinsatser skett några framsteg? Om det inte gått åt rätt håll kanske ni måste fundera över vad som krävs för att barnet ska kunna tillgodogöra sig den information/ instruktion/ strategi som behövs. Ska det fungera för barnet bör det bli ja på alla frågor.

Dialog och samarbete?

En viktig framgångsfaktor är dialog och samarbete. Reflektera över vilka ni har och bör ha dialog och samarbete med. Utöver barn, vårdnadshavare, kollegor, förskolechef och elevhälsa kan det vara någon ni missat som är viktig just i det här arbetet, t.ex. barnvårdscentralen, barn- och ungdomshabiliteringen, barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänsten?

Förändring/fortsättning

Vad har fungerat särskilt bra? Vad tänker ni fortsätta med? Vad säger barnet? Vad säger vårdnadshavare?

Det är viktigt att tydliggöra och understryka det ni upplevt som framgångsfaktorer både för uppmuntran och för att verkningsfulla insatser och förhållningssätt ska stärkas. Glöm inte att involvera barnen och vårdnadshavare i avstämningen. Delaktighet och positiv förstärkning gör skillnad.

Önskat läge

Är det önskade läget som ni tidigare formulerat uppnått? Om nej, vad finns kvar att uppnå?

Att specificera vad som finns kvar att uppnå kan förtydliga riktningen i det fortsatta arbetet.

Vad tror ni krävs för att nå ända fram till det önskade läget?

Tror ni att det behövs mer tid med samma insatser? Behövs en justering av nuvarande Anpassningar/åtgärder? Eller kan det vara så att ni behöver göra en ny beskrivning av problemsituationen? Fundera över vad ni som pedagoger kan utveckla/förändra. Vad kan jag som pedagog göra mer av? Vad ska jag som pedagog undvika?

Hur fortsätta?

Hur ska ni arbeta vidare? Är det önskade läget uppnått? Behöver ni en ny formulering av nuvarande problemsituation? Finns det problem som kräver att ni går vidare och tar hjälp av t.ex. Elevhälsan? Känner ni oro att det är aktuellt med ett åtgärdsprogram eller en anmälan om kränkande behandling - ta kontakt med förskolechef.